



Praktijkprikkel 2026-09

Praktijkprikkel Overvulling door extra infuusvloeistof bij vochtbeperking

Deze Praktijkprikkel is interessant voor voorschrijvers, apothekers en verpleegkundigen in het ziekenhuis.

Tel bij patiënten met een vochtbeperking ook het volume voor het toedienen van geneesmiddelen mee.

Melding

Een patiënt mag vanwege een vochtbeperking maximaal 1,5 liter vocht per dag krijgen. Hij krijgt dagelijks 1 liter totaal parenterale voeding (TPV). Daarnaast krijgt hij geneesmiddelen via het infuus: vier keer per dag paracetamol en drie keer per dag erytromycine. Vanwege een te lage kaliumspiegel moet de patiënt ook kaliumsuppletie krijgen. Om logistieke redenen gebeurt dit via een apart infuus. Daardoor krijgt de patiënt nog eens 750 ml extra vocht per dag. In totaal krijgt de patiënt 2450 ml vocht per dag binnen. De patiënt wordt benauwd en ontwikkelt oedeem in zijn armen en benen.

Aanbevelingen

Voor voorschrijvers

- Leg vochtbeperkingen vast in het patiëntdossier.
- Neem bij patiënten met een vochtbeperking ook het volume van infuusmedicatie mee in de totale vochtbalans.
- Bekijk of geneesmiddelen in een kleiner volume, als bolusinjectie of via een andere toedienweg kunnen worden toegediend. Raadpleeg hiervoor het lokale Handboek Parenteralia of de apotheker.

Voor verpleegkundigen

- Houd de vochtbalans zorgvuldig bij. Noteer alle intake, ook voor het toedienen van geneesmiddelen, direct in milliliters.
- Controleer bij patiënten met een vochtbeperking hoeveel vocht zij in totaal per dag krijgen. Bespreek het direct met de voorschrijver als dit meer is dan afgesproken.
- Raadpleeg het lokale Handboek Parenteralia voor adviezen over andere manieren van toedienen, bijvoorbeeld als bolusinjectie. Overleg eventueel met de apotheker.
- Bespreek signalen van overvulling, zoals benauwdheid, oedeem en gewichtstoename, direct met de behandelaar.
- Geef goede voorlichting aan de patiënt.

Voor commissies die zich met medicatieveiligheid bezighouden

- Maak afspraken over waar vochtbeperking in het dossier wordt vastgelegd.

Analyse

VMI ontvangt regelmatig meldingen over overvulling bij patiënten. Dit ontstaat onder andere door vocht uit totale parenterale voeding (TPV) en door het vocht dat nodig is om geneesmiddelen toe te dienen.

Bij ernstig hartfalen, ernstig nierfalen (dialyse) of leverfalen kan een vochtbeperking nodig zijn. Bij een vochtbeperking is het belangrijk om de vochtbalans goed te bewaken. Hierbij zijn zowel de urineproductie als de intake van vloeistoffen van belang. Kijk voor het bepalen van de intake niet alleen naar drinken en sonde- of infuusvoeding, maar ook naar het volume dat nodig is om geneesmiddelen toe te dienen. In deze casus was per dag 400 ml nodig voor het toedienen van paracetamol, 300 ml voor de erythromycine en 750 ml voor de kaliumsuppletie. Bewaken op toegediende volumes is geen vast onderdeel van de medicatiebewaking. Daarom moeten voorschrijvers en verpleegkundigen hier zelf alert op zijn en de toegediende volumina vastleggen in het EPD. Gebruikt de patiënt ook nog orale medicatie of voeding? Leg ook deze volumina zo exact mogelijk (in ml) vast. Doe dit direct na elke toediening.

Daarnaast is het belangrijk om overvulling zo vroeg mogelijk te signaleren. Tekenen die hierop wijzen zijn toenemende benauwdheid, oedeem in benen, armen en rond het sacrum en een snelle gewichtstoename (meer dan 1 kg).

Om overvulling te voorkomen moet soms de wijze van toedienen worden aangepast. Sommige geneesmiddelen kunnen in een kleiner volume worden toegediend of via een andere toedieningsroute. Dat is niet altijd mogelijk, bijvoorbeeld door risico op irritatie of andere bijwerkingen. Het lokale Handboek Parenteralia geeft vaak informatie over de minimale hoeveelheid vocht om een geneesmiddel op te lossen. Het vervangen van een infuus door een spuitpomp (met een kleiner volume) of door een bolusinjectie kan een uitkomst zijn. In deze casus had kaliumsuppletie met de TPV kunnen helpen om extra infuusvocht te voorkomen. Overleg bij twijfel met de apotheker welke opties er zijn om de totale hoeveelheid vocht te beperken. De apotheker kan ook Parenteralia VTGM op de KNMP Kennisbank raadplegen. In het uiterste geval kan de voorschrijver er ook voor kiezen om een geneesmiddel (tijdelijk) te staken.

Wist je dat?

Je op [de website](#) een compleet overzicht van alle Praktijkprikkel(s) kan vinden. Ben je op zoek naar een Praktijkprikkel over een specifiek onderwerp? Vul bij 'Zoek op onderwerp' je zoekterm in en vind zo de bijbehorende Praktijkprikkel(s).

Zelf deze Praktijkprikkel ontvangen?

Is deze Praktijkprikkel doorgestuurd en wil je deze ook ontvangen? Meld je dan aan op onze [website](#).

Medicatie-incidenten melden?

Wil je een medicatie-incident melden, dan kan dat via onze [website](#).

Meer weten over het IVM?

Informatie over e-learnings, nascholingen, FTO-werkmateriaal, nieuwe geneesmiddelen en ander belangrijk nieuws over medicatieveiligheid? Schrijf je dan in voor onze [nieuwsbrief](#).